

Hållbarhetsstrategi

för

Ronneby kommun

2022–2025

Dokumenttyp: Strategi

Antaget av: Kommunfullmäktige

Antagen: KF 2021-12-21 § 334

Giltighetstid: 2022-2025

Diarienummer: 2021-000427

Ansvarig för dokumentet: Enheten för strategisk samhällsutveckling

Innehåll

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte.....	5
1.2 Målbild och nulägesbeskrivning.....	5
1.3 Koppling till andra styrdokument.....	5
1.4 Fokusområden.....	6
1.5 Implementering.....	6
1.6 Uppföljning.....	7
1.7 Ansvar.....	7
2 Utgångspunkter.....	8
2.1 Hållbarhetsperspektiv.....	8
2.2 FN:s globala mål - Agenda 2030.....	9
3 Fokusområden och inriktningar.....	10
3.1 Förutsättningar för hållbar utveckling.....	10
3.1.1 Ledning, långsiktighet och helhetssyn.....	11
3.1.2 Samverkan och internationella partnerskap.....	12
3.1.3 Kunskap och innovation.....	13
3.1.4 Kompetensförsörjning och hållbart arbete.....	14
3.1.5 Näringsliv och hållbart företagande.....	15
3.2 Samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi.....	16
3.2.1 Hälsosamma material.....	17
3.2.2 Ökad resurshushållning.....	18
3.2.3 Cirkulär hållbar byggnation.....	19
3.2.4 Biobaserad ekonomi.....	20
3.3 Livskraftig natur och hållbara livsmiljöer.....	21
3.3.1 Biologisk mångfald och ekosystem.....	22
3.3.2 Vatten som resurs.....	23
3.3.3 Klimat och energi.....	24
3.3.4 Hållbar samhällsplanering.....	25
3.3.5 Aktiv och meningsfull fritid.....	26
3.3.6 Trygga livsmiljöer.....	27
3.4 Jämlika och jämställda villkor.....	28
3.4.1 Jämlika livschanser.....	29
3.4.2 Skydd mot diskriminering.....	30

3.4.3	Delaktighet och inflytande	31
3.4.4	Frihet från våld	32
3.5	Hälsa och välbefinnande	33
3.5.1	Psykisk hälsa	34
3.5.2	Hälsosamma levnadsvanor.....	35
Bilaga 1. Kopplingar till strategiska målområden.....		36
Bilaga 2. Indikatorer för uppföljning		37
Bilaga 3. Nationella och regionala mål och styrdokument.....		41

1. INLEDNING

Hållbarhetsstrategi för Ronneby kommun 2022–2025 har tagits fram för att säkerställa att vi inom kommunkoncernen arbetar tillsammans för en hållbar framtid för alla som bor, lever och verkar i Ronneby kommun idag och i framtiden. Strategin utgår från en tydlig politisk vision och inriktning om att Ronneby kommun ska vara en hållbar kommun.

”Naturen och vår miljö skall förvaltas med ett långsiktigt perspektiv så att vi bevarar dess värden till efterkommande generationer.”

”Alla människor ska ha samma rättigheter och lika värde och varje enskild individ skall bemötas med respekt och erbjudas god kommunal service, en attraktiv livsmiljö, ett levande kulturliv och en rik fritid.”

Från Vision Ronneby kommun

Kommunkoncernens hållbarhetsarbete ska präglas av en långsiktig balans mellan perspektiven social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet samt bidra till Sveriges generationsmål. Generationsmålet innebär att ”till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”. Barn- och ungdomsperspektivet är därför centralt i arbetet för att uppnå en hållbar utveckling.

Strategin riktar sig främst till Ronneby kommuns förvaltningar, nämnder, bolag och styrelser. När det i strategin står vi, våra eller kommunens avses därför de som ingår i Ronneby kommuns organisation. Strategin syftar även till att involvera och inspirera näringsliv, civilsamhället och invånare att delta i hållbarhetsarbetet. Arbetet ska bedrivas i hela det geografiska området för Ronneby kommun.

Hållbarhetsarbetet är en ständigt pågående process där allt stort och smått har betydelse. Avgörande för ett levande hållbarhetsarbete är långsiktighet och bred politisk samstämmighet.

Bild: De tre dimensionerna av hållbarhet, ekologisk, ekonomisk och social, går in i varandra.

1.1 SYFTE

Hållbarhetsstrategins syfte är att skapa en gemensam bild av kommunens ambitioner inom hållbarhet och tydliggöra kommunens inriktningar för att nå en hållbar utveckling.

Strategin blir därmed ett stöd för kommunkoncernens nämnder och styrelser, förvaltningar och bolag i arbetet med kommunens vision och strategiska målområden. Hållbarhetsstrategin ska även vara vägledande vid framtagande av andra styrdokument.

1.2 MÅLBILD OCH NULÄGESBESKRIVNING

Vägledande för Ronneby kommuns hållbarhetsarbete är FN:s globala hållbarhetsmål, Agenda 2030 som genomsyras av de tre hållbarhetsdimensioner. Kommunens strategiska målområden har en tydlig koppling till Agenda 2030 och utgör tillsammans med kommunens vision kommunens målbild för hållbarhetsarbetet.

Hållbarhetsstrategins fokusområden och inriktningar utgår från *Nulägesbeskrivning Ronneby mot en hållbar utveckling 2019*, där vi beskriver hur kommunen förhåller sig till Agenda 2030, de utmaningar vi har idag och de vi står inför. Dialoger har även genomförts med samtliga verksamhetsområden i Ronneby kommunkoncern för att identifiera vilka som är våra lokala hållbarhetsutmaningar och hur vi kan bemöta dessa gemensamt. Strategin utgår även från nationella, regionala och lokala målsättningar samt omvärldsspaning och analys.

Hållbarhetsarbetet i Ronneby styrs av:

Ronneby kommuns vision

Visionen uttrycker kommunens långsiktiga ambitioner inom hållbarhet och utgör grunden för styrningen

Strategiska målområden

Tydliggör kommunens viljeinriktning inom hållbar utveckling

Fokusområden i hållbarhetsstrategin

Beskriver vad Ronneby kommun ska fokusera på

Lagar, mål och riktlinjer

Lagar, mål och riktlinjer som finns på lokal, regional, nationell och global nivå för hållbarhet

1.3 KOPPLING TILL ANDRA STYRDOKUMENT

Hållbarhetsstrategin är kommunens övergripande styrdokument för hållbarhet. I kommunen finns det program och planer som angränsar och samverkar med strategin och som alla bidrar till ett hållbart Ronneby. Vissa av dessa är lagstadgade och listas nedan.

- Avfallsplan
- Biblioteksplan
- Bostadsförsörjningsprogram
- Klimat- och energiprogram
- Krishanteringsplan
- Vatten- och avloppsplan
- Översiktsplan

Hållbarhetsstrategin ersätter kommunens tidigare miljöprogram, folkhälsopolicy, funktionshinderpolitiska program, integrationsstrategi och internationella strategi. En gemensam strategi för hållbarhet ger möjlighet att minska det totala antalet styrdokument och mål samtidigt som inriktningarna kan ge goda synergieffekter och gynna flera verksamheter och målgrupper. Det ska också bidra till en tydlighet i kommunikation av kommunens prioriteringar såväl externt som internt.

Då strategin samlar flera olika områden utgår strategin från en lång kedja av internationella, nationella och regionala lagar, överenskommelser och beslut inom hållbarhetsområdet. Dessa redovisas i bilaga 3.

1.4 FOKUSOMRÅDEN

Strategin innehåller fem fokusområden som har en tydlig koppling till Ronneby kommuns vision och strategiska målområden. Ett av områdena beskriver viktiga förhållningsätt för kommunkoncernens hållbarhetsarbete. Övriga fokusområden identifierar de områden där vi ser att kommunen har störst utmaningar och möjlighet att påverka. Fokusområdena är ömsesidigt beroende av varandra och kan därför inte lösas var för sig.

- Förutsättningar för hållbar utveckling
- Samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi
- Livskraftig natur och hållbara livsmiljöer
- Jämlika och jämställda villkor
- Hälsa och välbefinnande

Under varje fokusområde finns:

- Inledande text som beskriver området, möjligheter och utmaningar
- Inriktningar och tillvägagångsätt för den kommunala organisationen/kommunkoncernen
- Hänvisningar till specifika program och planer som kompletterar och utvecklar strategin
- Kopplingar till Agenda 2030-mål
- Kopplingar till kommunens strategiska målområden (bilaga 1)
- Indikatorer som underlag för uppföljning (bilaga 2)

1.5 IMPLEMENTERING

Hållbarhetsstrategin ska implementeras i kommunkoncernens verksamhet och vara en del av den årliga verksamhetsplaneringen. För att vi ska nå framgång och effekt av strategin behöver vi skapa goda förutsättningar för implementeringen. Detta ska vi göra genom att:

- Integrera arbetet med hållbar utveckling i kommunens styrmodell
- Säkerställa att viktiga processer leder i riktning med hållbarhetsstrategin
- Erbjud kompetenshöjande insatser för verksamheter och arbetsplatser
- Kommunera och visualisera goda exempel

Under fokusområdet *Förutsättningar för hållbar utveckling* beskrivs dessa delar vidare.

1.6 UPPFÖLJNING

Nulägesbeskrivning Ronneby mot en hållbar framtid är kommunens verktyg för att följa upp och analysera att vi långsiktigt stärker en hållbar utveckling. Indikatorerna är i huvudsak tagna ur Kolada, Kommun- och landstingsdatabasen. Nulägesbeskrivningen utvecklas och uppdateras vartannat år.

I strategin finns ett urval av dessa indikatorer som kommer att följas årligen och redovisas i ett hållbarhetsbokslut. Hållbarhetsbokslutet ska visa på det samlade hållbarhetsarbetet i kommunen utifrån strategin och redovisas i samband med ordinarie bokslutsprocess.

Eftersom strategin sträcker sig över ett brett ämnesområde stöds strategins uppföljning av andra uppföljningar av planer och program som kopplar till hållbarhetsstrategin.

1.7 ANSVAR

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret för beslutet om Hållbarhetsstrategi för Ronneby kommun.

Kommunstyrelse

Kommunstyrelsen ansvarar för att strategin verkställs i alla verksamheter, följs upp och återrapporteras till kommunfullmäktige.

Nämnder och styrelser

Kommunkoncernens nämnder och styrelser beslutar om budget där hållbarhetsstrategins inriktning integreras.

Förvaltningar och bolag

Kommunala förvaltningar och bolag ska, inom ramen för verksamhetsplanering och regelverk, omsätta hållbarhetsstrategin i aktiviteter och eventuella handlingsplaner.

Råd och styrgrupper

Under kommunstyrelsen finns politiska råd som näringslivsrådet, miljö- och energirådet, folkhälsorådet och brottsförebyggande rådet, vilka är rådgivande till kommunstyrelsen och ska vara ett stöd samt drivande i arbetet inom respektive område. Det finns också en internationell styrgrupp, som leder det internationella arbetet.

Kommunledningsförvaltningen

Enheten för strategisk samhällsutveckling på kommunledningsförvaltningen är ansvarig för att sprida, revidera och följa upp strategin. Som dokumentansvarig ska enheten erbjuda kunskap, stöd och inspiration till förvaltningar och bolag.

2 UTGÅNGSPUNKTER

2.1 HÅLLBARHETSPERSPEKTIV

Ronneby kommuns definition av en hållbar utveckling utgår från FN:s 17 globala mål, Agenda 2030. Definitionen inkluderar ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling, vilket bygger vidare på Brundtlandskommissionens definition från år 1987 att arbeta för *”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”*.

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet innebär att vi inte ska överexploatera jordens resurser, utan att vi nyttjar naturen inom de gränser som ekosystemen klarar av. Vi ska utveckla ett samhälle som långsiktigt bevarar vattnets, jordens och ekosystemets produktionsförmåga. Ekologisk hållbarhet omfattar bland annat klimatsystemens stabilitet, luft-, land- och vattenkvalitet, landanvändning och jorderosion, biologisk mångfald och ekosystemtjänster (t.ex. pollinering och fotosyntes).

Social hållbarhet

Social hållbarhet innebär ett jämlikt och jämställt samhälle där människor lever ett gott liv med god folkhälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det handlar om att skapa ett inkluderande samhälle där människors lika värde står i centrum, där människor känner tillit och förtroende till varandra, hög tolerans, delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen. Viktiga grundpelare för social hållbarhet är demokrati, delaktighet, trygghet, tillgänglighet, jämlikhet, jämställdhet, folkhälsa samt respekt för mångfald och mänskliga rättigheter.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet innebär att vi ska hushålla med tillgängliga resurser så att även framtida generationer kan få sina behov tillgodosedda. Resurserna ska användas genomtänkt och långsiktigt och det gäller oavsett om det är mänskliga och materiella resurser. Ekonomisk hållbarhet är exempelvis en fungerande bostads- och arbetsmarknad, medvetna materialval, väl underhållet fastighetsbestånd, anläggningar och övriga miljöer samt en långsiktigt fungerande lokal ekonomi.

2.2 FN:S GLOBALA MÅL - AGENDA 2030

Genom antagandet av Agenda 2030 under 2015 har FN:s medlemsländer enats om en global agenda för hållbar utveckling. Agenda 2030 syftar till att utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen. De globala målen balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den ekologiska.

De 17 globala målen för hållbar utveckling är universella, integrerade och odelbara och ska genomföras med särskild hänsyn till de människor och samhällen som har sämst förutsättningar. Att agendan är universell betyder att agendan riktar sig till alla världens länder, och att alla länder bär ett gemensamt ansvar för dess genomförande. Att de globala målen är integrerade och odelbara innebär att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat och att framgång krävs inom alla områden för att de ska kunna uppnås.

I bilden nedan illustreras ett sätt att förhålla sig till de globala målen av miljöprofessorn Johan Rockström och miljöekonomen Pavan Sukhdev. Planeten sätter ramarna på bottenivån. I mittennivån finns de sociala målen och högre upp de ekonomiska. Lärdomen är att vi är en del av naturen och behöver hålla oss inom planetens gränser.

Genom våra val och levnadsätt i vår vardag påverkar vi utvecklingen lokalt men även globalt. Vi som kommun har därför ett ansvar att se till att vi går i rätt riktning. Genom att integrera Agenda 2030 i kommunkoncernens verksamheter bidrar vi aktivt med lokala lösningar på de globala utmaningarna.

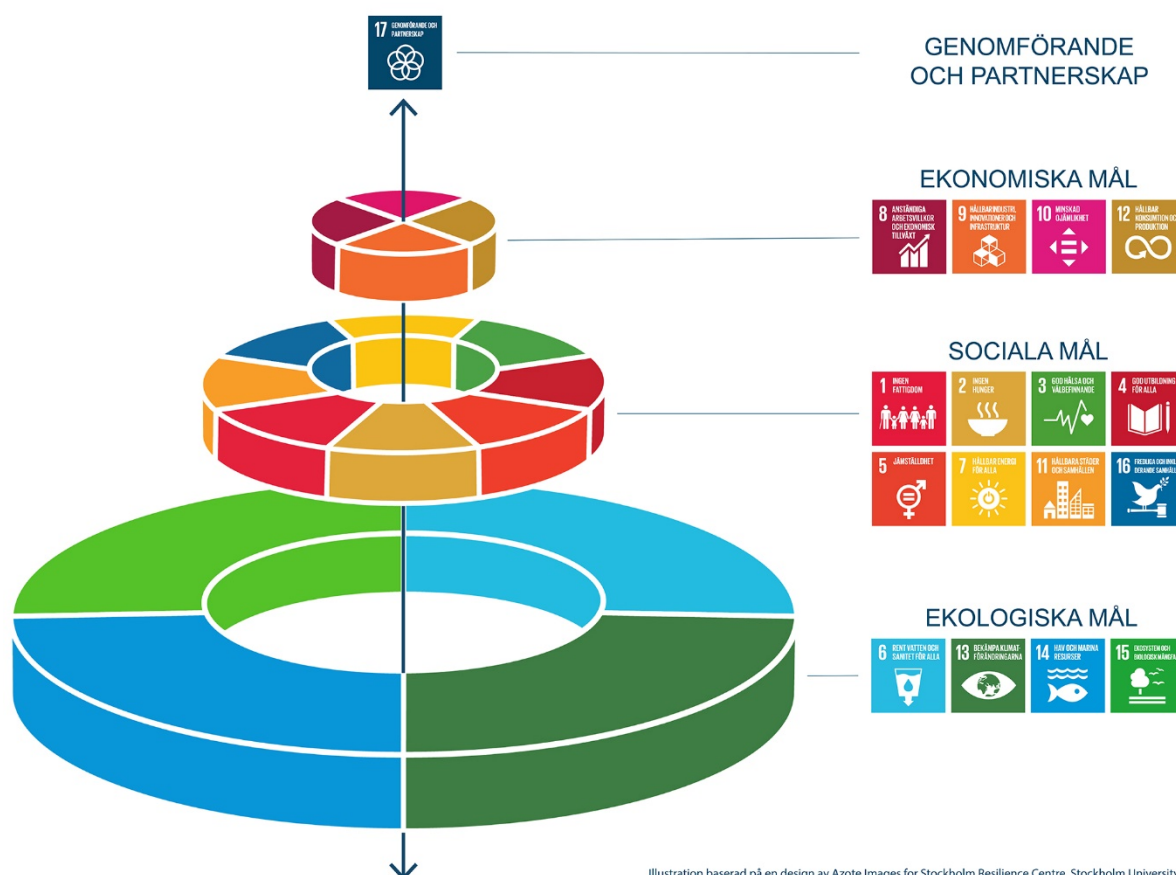

Bild: Sambanden mellan Agenda 2030 målen kan förklaras med en "tårtdiagram". Den innebär att ekonomier och samhällen är en del av biosfären och att målen hänger ihop och är odelbara. Illustration baserad på en design av Azote Images for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University.

3 FOKUSOMRÅDEN OCH INRIKTNINGAR

3.1 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

För att Ronneby kommuns hållbarhetsarbete ska bli framgångsrikt behöver vi ha ett antal förutsättningar som grund. Dessa ska genomsyra strategin och beaktas i framtida prioriteringar, beslut och åtgärder för att uppnå ett hållbart Ronneby.

Dessa förutsättningar handlar om hur hållbarhetsarbetet integreras i styrning, ledning och på verksamhetsnivå, hur ett långsiktigt perspektiv säkerställs, hur arbetet samordnas och hur samverkan sker med andra samhällsaktörer. Komplexa utmaningar som rör t.ex. miljö, jämlik hälsa, inkludering och tillväxt kräver långsiktiga arbetssätt, samarbeten och ett helhetsperspektiv.

För att integrera hållbarhetsarbetet i ordinarie styrning och ledning och på verksamhetsnivå är ökad kunskap och kommunikation viktigt. Innovation och digitalisering är en förutsättning för en omställning av samhället för att vi ska nå en hållbar utveckling. Näringslivet har en central roll för hållbar tillväxt och initiativ till insatser som stödjer den utvecklingen.

Inom fokusområdet finns dessa inriktningar:

- Ledning, långsiktighet och helhetssyn
- Samverkan och internationella partnerskap
- Kunskap och innovation
- Goda arbetsvillkor och kompetensförsörjning
- Näringsliv och hållbart företagande

Koppling till andra styrdokument: Digitaliseringsstrategi, Näringslivsplan, Kompetensförsörjningsstrategi, Landsbygdspolitiskt program

3.1.1 Ledning, långsiktighet och helhetssyn

Ronneby kommuns hållbarhetsarbete ska bedrivas långsiktigt och integrerat i verksamheterna. För det krävs engagemang hos politiker och ledning. Konflikter kan uppstå mellan de tre hållbarhetsdimensionerna och det är ledningens roll att överväga och prioritera vilken dimension som i varje beslut ska väga tyngst, för att beslutet bäst ska bidra till en hållbar samhällsutveckling och målen i Agenda 2030.

Med rätt insatser i ett tidigt skede kan förutsättningarna förbättras för att vända en negativ utveckling på lång sikt. Tidiga och förebyggande insatser kan även minska de samhälleliga och individuella kostnaderna. Upphandling är ett viktigt styrmedel för att nå samhällspolitiska mål. Att ta miljöhänsyn och social hänsyn i upphandlingen bidrar till en hållbar utveckling.

Vi behöver integrera arbetet med hållbar utveckling i kommunens styrmodell och säkerställa att viktiga processer leder i riktning med hållbarhetsstrategin. Det innebär att vi har behov av att utveckla nya former för styrning, organisation och samverkan. Vi behöver beslutsunderlag som visar på de långsiktiga ekonomiska konsekvenserna och även beaktar hållbarhetsperspektiven. Beslutsförslag ska utgå från vad som långsiktigt är bäst för den kommunala verksamheten, oavsett organisationsform.

Övergripande inriktning:

Vi styr för en hållbar utveckling genom långsiktigt ansvarstagande och helhetssyn

Detta når vi genom att:

- Vi integrerar strategins inriktningar i verksamhetsplaner och budget samt följer upp dessa i kommunen uppföljningssystem
- Vi utvecklar kommunens styrmodell i linje med tillitsbaserad styrning
- Vi utvecklar systematiska arbetssätt för att se kopplingar mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter av hållbar utveckling
- Vi tar fram beslutsunderlag som visar på de långsiktiga ekonomiska konsekvenserna med beaktande av hållbarhetsperspektiven
- Vi använder upphandling som ett strategiskt verktyg för att uppnå hållbar utveckling
- Vi för en kontinuerlig dialog mellan politiker och tjänstepersoner för samsyn i hållbarhetsarbetet
- Vi har ett främjade och förebyggande förhållningssätt vid planering och åtgärder

3.1.2 Samverkan och internationella partnerskap

Bred samverkan inom kommunen, mellan förvaltningar och bolag men också med olika aktörer i samhället på lokal, regional och nationell nivå är avgörande för en hållbar utveckling. Det civila samhället behöver tillåtas att fortsatt vara en viktig del i arbetet med att göra människor delaktiga samt bidra till samhällsutveckling och välfärd.

Ronneby kommun är en del av dagens allt mer globaliserade värld som både ger ökade möjligheter, men också ställer nya krav. Det lokala sammanlänkas med den globala utvecklingen och det blir därför allt viktigare att som kommun förstå omvärlden och samarbeta internationellt. Det internationella arbetet i Ronneby kommun ska vara en integrerad del i kommunens övriga utvecklingsarbete och även ge ett mervärde till den verksamhet som kommunen redan har.

Övergripande inriktning:

Vi löser utmaningar genom samverkan på alla nivåer

Detta når vi genom att:

- Vi ser över samverkansformer för att integrera fler perspektiv
- Vi främjar transparens, insyn och medskapande i våra verksamheter, för att lyckas fånga fler goda idéer och kunna dela kunskap
- Vi är drivande i arbetet med att involvera invånare, näringsliv, civilsamhället och andra organisationer
- Vi samverkar och skapar samsyn med nationella och regionala aktörer samt andra kommuner
- Vi använder internationellt arbete som ett verktyg som ska tillföra kompetens, erfarenhet och ekonomiska resurser i utvecklingen av Ronneby kommuns olika verksamheter
- Vi medverkar och uppmuntrar till internationella kontakter och erfarenhetsutbyten inom både det offentliga, näringslivet och civilsamhället
- Vi samarbetar med våra vänorter och andra internationella samarbetspartners med fokus på att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling

3.1.3 Kunskap och innovation

Kunskap och kommunikation bidrar till ökad medvetenhet, stolthet, engagemang och motivation att arbeta med hållbarhet och Agenda 2030. Det är även viktigt att sprida kunskap om hållbarhet inom befolkningen i syfte att höja medvetenheten och deras delaktighet.

Innovation är en förutsättning och drivkraft för omställning inom alla delar av hållbarhetsarbetet. Digitalisering och ny teknik går hand i hand med innovation. Kommunen ska ligga i framkant inom digitalisering i syfte att skapa goda förutsättningar för hållbar tillväxt, god service, minskad miljöbelastning, men också för att bidra till att Ronneby kommun är en attraktiv kommun att bo och verka i.

Övergripande inriktning:

**Vi inspirerar till innovation och ett gemensamt lärande inom
hållbarhetsområdet**

Detta når vi genom att:

- Vi kommunicerar och visualiserar resultat, goda exempel, aktiviteter internt och externt med koppling till hållbarhetsaspekter och Agenda 2030
- Vi främjar utbildning för en hållbar utveckling från förskola till vuxenutbildning som en del av ett livslångt lärande
- Vi genomför utbildningsåtgärder för politiker, chefer och medarbetare samt inspirations- och kunskapshöjande seminarier om hållbarhet och Agenda 2030
- Vi är en tillåtande organisation som främjar innovationer och nya arbetssätt
- Vi verkar för en god och jämlik tillgång till digital infrastruktur och digitala lösningar

3.1.4 Kompetensförsörjning och hållbart arbetsliv

Medarbetarna är vår viktigaste resurs för att nå kommunens ambitioner om ett hållbart Ronneby. En god arbetsmiljö och ett hållbart arbetsliv är en framgångsfaktor för att behålla medarbetare och attrahera nya. Möjligheten att utvecklas genom hela arbetslivet och ett bra ledarskap skapar attraktiva arbetsplatser samtidigt som det systematiska arbetsmiljöarbetet är en nyckelfaktor för ett hållbart arbetsliv.

Kompetensförsörjning kommer att vara en fortsatt utmaning för arbetsgivare i kommunen för att säkra en hållbar välfärd, vilket framgår i kommunens kompetensförsörjningsstrategi. Ett inkluderande arbetsliv är viktigt för att människor ska kunna bidra med sin kompetens oavsett funktionsnedsättning, bakgrund och kön.

Övergripande inriktning:

Vi är en attraktiv arbetsgivare och främjar ett hållbart arbetsliv

Detta når vi genom att:

- Vi skapar förutsättningar för ett hållbart arbetsliv där alla ska kunna, orka och vilja jobba ett helt arbetsliv
- Vi tar tillvara på och använder befintlig kompetens på rätt sätt utifrån verksamhetens behov och förutsättningar
- Vi stävar efter en bred rekrytering som värnar mångfalden av medarbetare
- Vi arbetar aktivt med olika strategier för att möta välfärdens kompetensutmaning

3.1.5 Näringsliv och hållbart företagande

Näringslivet är en viktig motor för kommunens tillväxt, attraktivitet och arbetsmarknad. I kommunens näringslivsplan identifieras hur kommunen jobbar med hållbarhet i näringslivsfrågor.

Inom området finns utmaningar inom befolkningsutveckling, sysselsättningsgrad, befolkningens utbildningsnivå, infrastruktur och regionalekonomi. Fler verksamhetsområden behövs i kommunen för stärkt konkurrenskraft och etablering av företag.

Produktion av hållbara och cirkulära varor och tjänster bidrar till att lösa dagens och morgondagens samhällsutmaningar. Genom nära samverkan med marknadens parter ska vi bidra till ett positivt näringslivsklimat för nyetableringar och utveckling.

Övergripande inriktning:

Vi skapar förutsättningarna för hållbart näringsliv och företagande samt stärker Ronneby som plats

Detta når vi genom att:

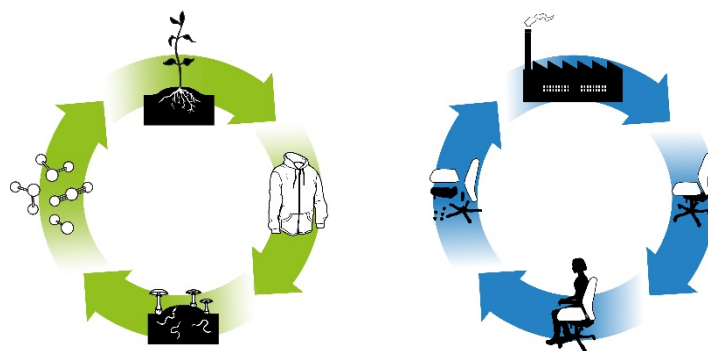
- Vi skapar mötesplatser för att kunna arbeta med genomförande och lokala och regionala partnerskap
- Vi erbjuder kompetensutvecklingsinsatser för olika branscher med hållbarhet i fokus
- Vi verkar för en välutbyggd infrastruktur som bidrar till att företag väljer att etablera sig, vara kvar och utvecklas.
- Vi skapar förutsättningar för socialt företagande i samverkan
- Vi skapar en hållbar platsutveckling för att stärka Ronneby som varumärke och öka platsens attraktivitet
- Vi skapar förutsättningar för en hållbar och växande besöksnäring

3.2 SAMHÄLLSNYTTIG, CIRKULÄR OCH BIOBASERAD EKONOMI

Visionen med en samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi är ett samhälle där resurser från främst förnybar råvara används effektivt i slutna cirkulära flöden. Tanken att produkter redan från början ska designas för att kunna underhållas, återanvändas och återvinnas, så man kan minimera användandet av jungfruligt material. För att uppnå det behövs en smartare produktion och produktdesign, nya affärsmodeller och mer hållbara konsumtionsmönster. Utmaningar med en cirkulär ekonomi är bland annat att alla nuvarande material inte bör återvinnas, material kan vara svåra att separera och återvinna, inaktuell lagstiftning, transporter och plats för lagring.

Ronneby kommun inspireras av hållbarhetskonceptet Cradle to Cradle® (vagga till vagga) som en metod för att uppnå cirkulär ekonomi och hållbar utveckling. Centralt för Cradle to Cradle® är att inte bara försöka minimera den skada vi orsakar, utan att också lämna ett positivt ekologiskt avtryck. Cradle to Cradle® utgår från att man kan uppnå hållbara lösningar genom att studera naturen och använda den som modell. Ekonomisk och teknologisk tillväxt kan användas för att driva nödvändiga innovationer för en övergång till en ekonomi där vi gör rätt saker.

En omställning till en samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi har stora möjligheter att minska klimat- och miljöpåverkan, genom minskad användning av resurser och fossila bränslen.

*Bild: De två kretsloppen i en cirkulär ekonomi. I det **biologiska** kretsloppet (till vänster) hanteras mat och biobaserade material som är lämpliga att återgå till naturen. I det **tekniska** kretsloppet (till höger) hanteras konsumentvaror som t.ex elektronikprodukter som designas så att de kan tas isär och komponenterna återgå till kretslopp utan att förlora i kvalitet.*

Inom fokusområdet finns dessa inriktningar:

- Hälsosamma material
- Ökad resurshushållning
- Cirkulär hållbar byggnation
- Biobaserad ekonomi

Koppling till andra styrdokument: Klimat- och energiprogram, Avfallsplan, Generellt kvalitetsprogram för hållbar byggnation, Hållbar byggnation i Blekinge - en praktisk manual, Ronneby kommuns skogsstrategi, Landsbygdspolitiskt program

3.2.1 Hälsosamma material

En ökande konsumtion och produktion av kemikalier och varor ökar spridningen av farliga ämnen som riskerar att påverka människors hälsa och miljön. En förutsättning för cirkulär ekonomi är att använda hälsosamma material och produkter som kan ingå i giftfria kretslopp eller hanteras på ett säkert sätt.

En utmaning kan vara att minska barn, ungdomars och fosters exponering för farliga ämnen, då de är mer sårbara än vuxna för påverkan. Vi behöver ta beslut utifrån försiktighetsprincipen för att förebygga skador på människors hälsa och miljön av farliga ämnen.

Övergripande inriktning:

Vi har en hälsosam miljö och ingen ska exponeras för ämnen i en nivå att det kan vara skadligt

Detta når vi genom att:

- Vi har koll på de kemiska produkter vi använder
- Vi minskar vår kemikalieanvändning och fasar ut farliga kemikalier i våra verksamheter
- Vi ställer kemikaliekrav vid upphandling och följer upp dessa
- Vi begränsar spridning av miljö- och hälsoskadliga kemikalier i vår miljö
- Vi använder oss av en materialdatabas för medvetna val av byggprodukter vid byggnation och förvaltning
- Vi ökar andelen ekologiska livsmedel inom kommunens organisation

3.2.2 Ökad resurshushållning

Den effektiva användningen av samhällets och naturens resurser behöver öka samtidigt som material ingår i kretslopp. Konsumtion ger upphov till stor miljö- och hälsopåverkan vid produktion, transporter, användning och som avfall. Produktion är i stor utsträckning uppbyggd kring användandet av råvaror, av vilka en del riskerar att ta slut. Vi har ett ansvar för de problem vår konsumtion skapar, oavsett var i världen de uppstår. För att vi ska nå miljömålen och hejda klimatförändringen krävs därför att vårt sätt att konsumera förändras.

Genom att använda cirkulära principer för alla flöden inom våra verksamheter kan våra resurser och produkter användas mer effektivt för att minska miljöpåverkan. Vi kan främja delningsekonomi genom ökat återbruk och återvinning samt dela på produkter. En utmaning kan vara att inte återanvända eller återvinna produkter som innehåller skadliga kemikalier eller produkter som är energikrävande.

Genom hållbar konsumtion och produktion, samt åtgärder för avfallsförebyggande och cirkulära flöden, kan både resurseffektiviteten öka och utsläppen minska.

Övergripande inriktning:

Vi sparar på resurser och minskar klimat- och miljöpåverkan genom att ställa om till en cirkulär ekonomi

Detta når vi genom att:

- Vi främjar en hållbar konsumtion enligt Klimat- och energiprogram för Ronneby kommun
- Vi ökar användning av produkter och tjänster utformade för cirkulära kretslopp
- Vi minskar mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall i enlighet med avfallshierarkin inom EU (Avfallstrappan)

3.2.3 Cirkulär hållbar byggnation

Dagens samhälle förändras snabbt och byggnader som inte går att bygga om blir vanligtvis omoderna eller till och med otjänliga redan vid 20 % - 30 % av deras potentiella livslängd, vilket resulterar i en hög grad av tomma och outnyttjade lokaler och för tidig rivning. Byggnader behöver även vara hälsosamma, miljöeffektiva, inkluderande och klimatanpassade för att vara hållbara över tid.

Dynamiskt och flexibelt utformade byggnader med byggprodukter av god kvalitet kan införlivas i en cirkulär ekonomi, där material i byggnader bibehåller sitt värde. På så sätt kan byggnader ses som framtida materialbanker. Lokaler kan samnyttjas och utnyttjas mer effektivt över dygnet och över tid. Genom att skapa en god gestaltad arkitektur, miljöeffektiva och hälsosamma byggnader med en flexibel konstruktion samt demonterbara produkter och material med bra kvalitet, kan man möjliggöra en lång livstid för en byggnad.

Övergripande inriktning:

Vi har hållbara och flexibla byggnader som är framtida materialbanker

Detta når vi genom att:

- Vi inspireras av Cradle to Cradle® vid byggnation
- Vi arbetar med förebyggande underhåll på våra fastigheter
- Vi bygger flexibla byggnader som kan samnyttjas och anpassas för nya verksamheter
- Vi har loggböcker över byggprodukter som ingår för våra byggnader vid nybyggnation och större renoveringar
- Vi återanvänder och återvinner byggprodukter och material på ett hållbart sätt

3.2.4 Biobaserad ekonomi

En biobaserad ekonomi innebär att man skapar produkter, material och kemikalier från biomassa, istället för att utgå från fossilbaserade råvaror. Vid händelse av kris kan det vara en fördel att ha lokal produktion av drivmedel istället för att vara beroende av importerade drivmedel. En biobaserad cirkulär ekonomi kan ge egenförsörjning, arbetstillfällen lokalt, bidra till en levande landsbygd och är klimatsmart.

En utmaning är att ensidig odling av biobaserade material kan bidra till undanträngning av biotoper, vilket kan vara negativt för den biologiska mångfalden. Det är viktigt att det finns tydliga riktlinjer för prioritering när det gäller eventuell exploatering av mark som är skyddsvärd avseende natur, kultur och rekreation.

Övergripande inriktning:

Vi bidrar till en biobaserad ekonomi

Detta når vi genom att:

- Vi främjar användning av biobaserade material, produkter och tjänster
- Vi säkerställer produktionsresurser på ett hållbart sätt

3.3 LIVSKRAFTIG NATUR OCH HÅLLBARA LIVSMILJÖER

En livskraftig natur handlar om att ha fungerande ekosystem där djur och växter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd. Robusta ekosystem kan skydda oss mot förändringar och är en försäkring inför framtida behov. Biologisk mångfald främjar även folkhälsan då många natur- och kulturmiljöer är viktiga områden för rekreation och friluftsliv.

Livsmiljö är den fysiska miljön vi lever och verkar i, vilken har stor betydelse för våra livsvillkor. Livsmiljöer behöver formas utifrån en helhetssyn, vilket innebär både goda sociala och fysiska egenskaper. Exempel på sociala aspekter är trygghet, tillit, delaktighet och inkludering i samhället. Utmaningar kan vara segregation, brottslighet, trångboddhet och brist på bostäder. Fysiska egenskaper med påverkan på den sociala miljön är bland annat tillgång till gång- och cykelvägar, luftkvalitet inomhus och utomhus, god ljudmiljö, tillgång till naturvärden nära bostaden samt kultur och service.

Samhällsplanering är ett viktigt verktyg för att uppnå en livskraftig natur och hållbara livsmiljöer. Befolkningsutveckling i kommunen med en åldrande befolkning och fler barn och unga ställer höga krav på samhällsplaneringen. Därför är det nödvändigt att vi bygger långsiktigt för framtiden och att våra verksamheter anpassas till kommande generationers behov och förutsättningar. Samhällen och strukturer behöver vara resilienta för att motstå kommande förändringar, som effekter av klimatförändringarna. Genom att ställa om befintliga platser och skapa nya strukturer där vi kan bo, leva och verka hållbart kan vi minska vårt ekologiska fotavtryck och öka den sociala sammanhållningen.

Inom fokusområdet finns dessa inriktningar:

- Biologisk mångfald och ekosystem
- Vatten som resurs
- Klimat och energi
- Hållbar samhällsplanering
- Aktiv och meningsfull fritid
- Trygga livsmiljöer

Koppling till andra styrdokument: Översiktsplanen, Program för klimat och energi, Bostadsförsörjningsprogram, Biblioteksplan, Grönstrukturplanen, Brottsförebyggande programmet, Vatten- och avloppsplan, Vattenförsörjningsplan, Policy för dagvattenhantering, Ronneby kommuns skogsstrategi, Landsbygdspolitiskt program

3.3.1 Biologisk mångfald och ekosystem

Biologisk mångfald är avgörande för att ekosystem ska fungera och göra nytta som att rena vatten och luft, lagra kol, ge hälsa och rekreation samt pollinera våra grödor.

Förlusten av biologisk mångfald är ett av de största globala miljöproblemen idag. Mark, vatten och jungfruligt material nyttjas intensivt och efterfrågan på resurser som livsmedel, råvaror, energi och vatten ökar. Det är en balansgång att möta behoven, utan att överutnyttja olika ekosystem eller förlora biologisk mångfald. Skydd av värdefulla natur- och rekreationsområden behöver säkerställas så att dessa inte förloras för all framtid. Konflikter kan ske mellan en ökad infrastruktur och stärkt bioekonomi mot att bevara en biologisk mångfald.

Övergripande inriktning:

Vi främjar biologisk mångfald, skyddar djur- och växtliv och har en hållbar förvaltning av mark

Detta når vi genom att:

- Vi tar tillvara och införlivar ekosystemtjänster vid planering, byggande och förvaltning i den byggda miljön
- Vi bevarar och utvecklar våra livsmiljöer för växter och djur och främjar våra ansvarsarter
- Vi prioriterar miljötillsyn för att uppnå hållbarhet för ekosystem
- Vi motverkar invasiva arter

3.3.2 Vatten som resurs

Grundvatten och ytvatten utgör källan till dricksvatten, som är vårt viktigaste livsmedel. Grundvattnet påverkas mycket av hur vi bygger och planerar vårt samhälle. Kvalitén på grundvattnet påverkar dricksvattnet, men även miljön för växter och djur i ytvatten. För att alla ska ha tillgång till dricksvatten av god kvalitet nu och i framtiden har Ronneby kommun tagit fram en vattenförsörjningsplan. Hur försörjningen med vatten ska ske på ett långsiktigt sätt inom hela kommunen visas i kommunens vatten- och avloppsplan. Vattenfrågorna, såväl ytvatten som grundvatten, har ett mycket stort mellankommunalt intresse.

Dagvatten utgörs av regn- och smältvatten från tak och andra hårda ytor i stadsmiljöer. Dagvatten kan skölja med sig föroreningar och orsaka översvämningar. Under naturliga förhållanden tas dagvatten upp av växter, eller renas när det rinner genom marken innan det når sjöar eller grundvattnet. Orenat dagvatten i stadsmiljö förorenar sjöar och vattendrag och påverkar växt- och djurliv negativt, medan renat dagvatten kan utnyttjas som en positiv resurs i samhället. Klimatförändringarna förväntas ge mer nederbörd och därmed mer dagvatten. Ronneby kommun har en policy för dagvattenhantering.

Avloppsvatten berör såväl folkhälsa, miljöskydd, resurshushållning som samhällsekonomi. Planering för avlopp finns i kommunens vatten- och avloppsplan (VA-plan). Som en del i VA-planen ingår en utbyggnadsplan för de områden som kommunen har skyldighet att bygga ut.

Hav, sjöar och vattendrag har stor betydelse i Ronneby kommun för rekreation, fiske, besöksnäring och andra företag. Vatten ger även möjligheter för transporter och kan utgöra en produktionsplats. Hav, kust och skärgård utgör ett kulturarv med till exempel sjöbodar och ängs- och betesmarker. Blekinge är utnämnd av UNESCO som ett biosfärområde, ett modellområde för hållbar utveckling i samverkan.

Övergripande inriktning:

Vi har en hållbar förvaltning av vatten och säkerställer god vattenstatus och vattenförsörjning

Detta når vi genom att:

- Vi säkerställer en långsiktig tillgång till dricksvatten av god kvalitet och kvantitet
- Samtliga allmänna vattentäkter har vattenskyddsområden med uppdaterade skyddsföreskrifter
- Vi uppfyller miljökvalitetsnormerna för vatten och har en god ekologisk och kemisk status i kommunens samtliga vattenförekomster
- Vi verkar för att vattenförbrukningen ska minska
- Vi har en hållbar dagvattenhantering som möter dagens behov samt framtida utmaningar
- Vi prioriterar miljötillsyn för att minska utsläpp av näringsämnen och föroreningar

3.3.3 Klimat och energi

För ett hållbart samhälle där det inte sker några nettoutsläpp av koldioxid krävs kraftigt minskade utsläpp och en effektivare resursanvändning inom samtliga sektorer i samhället. Ronneby kommuns framgång i arbetet är ett resultat av samlade insatser från företag, föreningar, privatpersoner samt kommunkoncernen. Kommunkoncernen har som ambition att underlätta för företagare, föreningar och privatpersoner att leva och verka fossilfritt samtidigt som klimatpåverkan från den kommunala verksamheten minskar. I Ronneby har fem prioriterade områden identifierats; klimatutsläpp, transporter och resor, hållbar konsumtion, energianvändning och förnybar energi.

Övergripande inriktning:

Vi minimerar påverkan på klimatet och har en hållbar energiproduktion

Detta når vi genom att:

- Vi minskar våra klimatutsläpp
- Vi har hållbara transport och resor
- Vi främjar en hållbar konsumtion
- Vi minskar vår energianvändning
- Vi verkar för förnybar energi

3.3.4 Hållbar samhällsplanering

Samhällsplaneringen handlar om att planera för utveckling av städer, orter, landsbygd och infrastruktur för att möta samhällets behov, skapa ett samhälle för alla och minska påverkan på klimat och miljö. Samhällen och strukturer behöver vara förberedda för att möta de utmaningar som finns i och med klimatförändringarna. För att samhällsplaneringen ska skapa goda förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling är det viktigt att vi fullföljer den röda tråden i samhällsplaneringsprocessen. Intentionerna från planeringen behöver överförs till effekter i genomförande och brukande.

Genom att planera för och erbjuda god samhällsservice, trygghet, tillgänglighet, attraktiva mötesplatser, en god gestaltad miljö, hållbara transporter och förebygga segregation skapar vi goda förutsättningar för platser där vi kan bo, leva och verka hållbart.

Övergripande inriktning:

Vi har en långsiktigt hållbar bebyggd miljö för att minska vårt ekologiska fotavtryck och öka den sociala sammanhållningen

Detta når vi genom att:

- Vi säkerställer jämlik tillgång och närhet till mötesplatser, service, natur och kultur
- Vi bevarar och utvecklar värdefulla livsmiljöer och ekosystem, allt ifrån tysta platser och grönområden i stadsmiljö till natur- och kulturmiljöer i hela kommunen
- Vi främjar en levande landsbygd
- Vi bevarar och utvecklar odlingsmark för livsmedelsproduktion.
- Vid exploatering inventerar vi och bedömer värdet av mark som är skyddsvärd avseende natur, kultur och rekreation
- Vi främjar blandad bebyggelse och en variation av upplåtelseformer
- Vi planerar samhällen och strukturer som är resilienta mot pågående och kommande effekter till följd av klimatförändringarna
- Vi identifiera och stärker sociala aspekter som mångfald, trygghet, jämställdhet och tillgänglighet i våra samhällsbyggnadsprocesser
- Vi utvecklar boende- och livsmiljöer som minskar och motverkar segregation
- Vi bidrar till en strålningsfri miljö och ren luft så att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas
- Vi har sammanhängande, trygga och säkra gång- och cykelstråk
- Vi bidrar till bra infrastruktur och kollektivtrafik med andra regioner och större städer

3.3.5 Aktiv och meningsfull fritid

Att främja en aktiv och meningsfull fritid för alla är en investering för att bygga ett hållbart samhälle. Människors tillgång till en aktiv och meningsfull fritid har många positiva effekter som bidrar till flera av inriktningarna i strategin. Exempel på det är möjliggörandet av möten mellan människor, skapandet av inkluderande mötesplatser, människors engagemang och delaktighet, civilsamhällets betydelse, naturens värden för människan samt främjande av en god fysisk och psykisk hälsa. Tillgången till en aktiv och meningsfull fritid har även en positiv påverkan på kommunens attraktionskraft.

Vi ska arbeta för ett rikt kultur- och fritidsutbud som är tillgängligt för alla oavsett funktionsförmåga och socioekonomiska förutsättningar. Genom att de människor som finns i kommunen själva är medskapare av fritidsaktivitet samt nära samverkan med civilsamhället och näringslivet, kan vi verka för en meningsfull fritid för alla.

Övergripande inriktning:

Vi erbjuder en aktiv och meningsfull fritid för alla

Detta når vi genom att

- Vi erbjuder alla barn och unga tillgängliga kultur- och fritidsaktiviteter i en miljö som stödjer deras utveckling
- Vi erbjuder möjligheter till sociala kontakter och sammanhang för seniorer
- Vi utvecklar en mångfald av aktiviteter och mötesplatser
- Vi värnar och utveckla spontanytor, friluftslivs- och grönområden

3.3.6 Trygga livsmiljöer

Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. Individens känsla av trygghet/otrygghet är kopplad till deras upplevelse av den faktiska säkerheten, det vill säga risken att utsättas för brott eller ordningsstörningar. Denna upplevelse behöver inte alltid vara platsbunden. Känslan kan också vara ett uttryck för bristande mellanmänsklig tillit och tillit till institutionerna samt socioekonomiska faktorer. Våra livsmiljöer behöver därför formas utifrån en helhetssyn, det vill säga goda sociala och fysiska egenskaper.

Övergripande inriktning:

Vi erbjuder livsmiljöer som främjar trygghet, mänskliga möten och tillit

Detta når vi genom att:

- Vi erbjuder trygga och trivsamma boenden och miljöer som bidrar till känslan av sammanhang i Ronneby och i det egna bostadsområdet
- Vi motverkar trångboddhet
- Vi arbetar för att offentliga miljöer och stadens centrum ska upplevas tryggt genom att främja en blandning av människor och utbud i staden samt genom god gestaltning och förvaltning av miljön
- Vi skapar naturliga mötesplatser som främjar möten mellan människor i olika åldrar och med olika bakgrund och som lockar människor att vistas i offentliga miljöer
- Vi arbetar kunskapsbaserat i det brottsförebyggande arbetet och analyserar miljöer ur ett trygghetsskapande- och brottsförebyggande perspektiv
- Vi samverkar med interna och externa aktörer som kan påverka människors livsmiljö såsom kommunen, polis, näringsliv, bostadsbolag och fastighetsägare

3.4 JÄMLIKA OCH JÄMSTÄLLDA VILLKOR

Ett jämlikt och jämställt samhälle utgör grunden för en positiv samhällsutveckling. Ronneby kommuns ekonomiska utveckling, inkomstfördelningen i befolkningen, jämlikhet, jämställdhet, demokrati och integration är viktiga förutsättningar för medborgarnas välfärd och för kommunens utveckling. Ojämlikhet i livsvillkor grundar sig på förutsättningar, möjligheter, händelser och beslut under livet, vilka tenderar att förstärka varandra. Eftersom ojämlikhetsskapande processer ofta börjar tidigt i livet är det viktigt att fokusera på tidiga insatser.

En grundförutsättning för jämlika och jämställda villkor är respekt för mänskliga rättigheter och frihet från diskriminering och våld.

De sociala och ekonomiska skillnader som finns i vår kommun bidrar till ojämlika livsvillkor och segregation, vilket i sin tur bidrar till en känsla av otrygghet, bristande tillit och samhörighet. En viktig uppgift för kommunen är att tillsammans med andra myndigheter och samhällsaktörer bryta negativa förlopp såsom skolmisslyckanden, arbetslöshet och bidragsberoende, som ofta leder till utanförskap samt minska effekten av de ojämlika levnadsvillkoren.

Kommunen står för en stor del av de tjänster och service som påverkar Ronnebybornas livsvillkor och levnadsförhållanden genom hela livet; inom skola, socialtjänst, vård och omsorg, och genom samhällsplanering och stöd till kultur och fritid. Vi har också ansvar för medarbetarnas villkor på arbetsplatsen. Kommunen spelar därför en viktig roll för ett mer jämlikt, jämställt och inkluderande Ronneby, både genom innehållet i verksamheten och som stor arbetsgivare.

Inom fokusområdet finns dessa inriktningar:

- Jämlika livschanser
- Skydd mot diskriminering
- Delaktighet och inflytande
- Frihet från våld

Kopplingar till andra styrdokument: Rutin Barnrättsbaserade beslutsunderlag, Brottsförebyggande program, Biblioteksplan, Landsbygdspolitiskt program

3.4.1 Jämlika livschanser

Ojämlighet i livsvillkor och möjligheter inom olika familjer bidrar till att barn har skilda förutsättningar att utvecklas under det tidiga livet. Det är därför viktigt att vi skapar, stöttar och stärker en god start i livet och jämlika uppväxtvillkor, så att alla barn får grundläggande förutsättningar utifrån sina villkor. Stöd till familjer och föräldrar behöver både vara universellt och riktat. Universellt stöd är insatser som erbjuds alla föräldrar medan riktat stöd erbjuds föräldrar som tillhör en riskgrupp. För barn i ekonomiskt utsatta hushåll är kompensatoriska åtgärder viktiga för att undvika utanförskap. Kompensatoriska åtgärder kan vara tidiga investeringar i föräldraskapet, skola och fritid.

I Ronneby kommun finns utmaningar vad det gäller både utbildningsnivå och andelen som står utanför arbetsmarknaden. Arbetslösheten är ojämnt fördelad, den är till exempel högre bland personer med låg utbildningsnivå, ungdomar och personer som är födda utanför Europa, särskilt kvinnor. Alla barn klarar inte kunskapskraven i skolan. Vi ska sträva efter att alla ska ha jämlika möjligheter att nå ett gott studieresultat och ges förutsättningar att bli en del av arbetsmarknaden.

Övergripande inriktning:

Vi skapar goda uppväxtvillkor för alla barn och strävar efter jämlika förutsättningar till utbildning och sysselsättning

Detta når vi genom att:

- Vi satsar på tidiga insatser och samarbeten för att alla barn ska få en god uppväxt och goda livschanser
- Vi erbjuder föräldraskapsstöd som stärker föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn
- Vi hittar arbetssätt och gör insatser som mildrar effekterna av ekonomiska skillnader i barns uppväxter, och minskar konsekvenserna av social utsatthet
- Vi erbjuder en likvärdig skola som en förutsättning för jämlika uppväxtvillkor och livschanser
- Vi verkar för jämlika förutsättningar till arbete och tillgång till trygga och utvecklande arbeten som tar tillvara på människors kapacitet
- Vi arbetar kontinuerligt med åtgärder för att minska och motverka segregation

3.4.2 Skydd mot diskriminering

Skyddet mot diskriminering är en av hörnstenarna i arbetet för de mänskliga rättigheterna. Området omfattar åtgärder för att förebygga diskriminering på grund av någon av de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Vi behöver arbeta med åtgärder som syftar till att förebygga och motverka diskriminering, vilket är grundläggande i en demokrati.

Barn och unga påverkas i hög grad av kommunal verksamhet genom daglig i kontakt. Vi behöver säkerställa att vår verksamhet går i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter och att vi har ett barnrättsperspektiv där barns bästa är centralt.

Ronneby kommun har en viktig roll och ett ansvar för efterlevnad av de mänskliga rättigheterna i praktiken, detta både utifrån att vara en samhälls-, demokrati- och välfärdsaktör samt utifrån ett arbetsgivarperspektiv.

Övergripande inriktning:

Vi är en välkommande kommun som värnar social mångfald och inkludering

Detta når vi genom att:

- Vi har en god kunskap om och beaktar de mänskliga rättigheterna och diskrimineringsgrunderna i våra verksamheter
- Vi har ett respektfullt och likvärdigt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt
- Vi omsätter långsiktigt och systematiskt FN:s barnkonvention i praktiken med fortsatt tillämpning och implementering av Ronneby kommuns rutin för barnrättsbaserade beslutsunderlag och andra metodstöd
- Vi har rutiner för sociala krav vid upphandling och följer upp dessa

3.4.3 Delaktighet och inflytande

Delaktighet handlar om att en person aktivt kan medverka i och vara en del av samhället. Det innebär att i så hög utsträckning som möjligt kunna välja självständigt, fatta egna beslut och påverka sitt eget liv. Invånares möjlighet till inflytande och delaktighet i den lokala samhällsutvecklingen är en viktig fråga för kommunen, dels för att skapa tillit till det demokratiska systemet och för att utveckla ett hållbart samhälle samt för att motverka polarisering och segregation.

Alla människor har rätt att vara en del av samhället och kunna använda det. Samhället bör därför vara tillgängligt för alla och utformas utifrån människors behov. Genom att använda principen om universell utformning skapas lösningar som fungerar för så många som möjligt redan från början.

Vi behöver ta hand om Ronnebybornas engagemang, vilket skapar förutsättningar för känsla av identitet, stolthet och samhörighet. Detta är särskilt viktigt när det gäller barn och unga då det skapar förutsättningar för att de ska stanna kvar i kommunen eller komma tillbaka senare i livet. Genom olika former av dialog och kommunikation så kan fler vara med och både ta del av vad som sker och även ha möjlighet att påverka.

Övergripande inriktning:

Vi vill att alla ska uppleva gemenskap och vara en del av samhället och dess utveckling

Detta når vi genom att

- Vi arbetar med medborgardialog som grund för hållbara beslut och åtgärder
- Vi arbetar innovativt för att nå de grupper som idag är delaktiga i lägre utsträckning
- Vi utgår från en universell utformning för att göra verksamheter och miljöer tillgängliga för alla
- Vi erbjuder individuellt stöd och lösningar för individens möjlighet till delaktighet
- Vi ser till att nationella minoriteter har tillgång till information och involveras i frågor som specifikt rör dem
- Vi ökar barns och ungas inflytande i frågor som berör dem genom att lyssna bättre och anpassa vår kommunikation

3.4.4 Frihet från våld

Våld är ett stort samhällsproblem som kan ta olika uttryck. Våldsbrott i offentlig miljö, mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld mot barn är ett hinder för att uppnå inkluderade och trygga samhällen. I utmaningen ligger även att hantera det digitala våldet och de trakasserier, hot och kränkningar som sker via exempelvis sociala medier.

Insatser för att förhindra och minska förekomsten av våld är grundläggande för att skapa ett jämlikt och jämställt samhälle. Vi behöver ha kunskap om vad våld är, arbetssätt och metoder hur våld kan upptäckas och förebyggas samt ge stöd till utsatta. Förutom förebyggande insatser riktade mot olika åldersgrupper och verksamheter ska trygghetsperspektivet tas med i det kommunala planeringsarbetet.

Övergripande inriktning:

Vi strävar efter ett samhälle fritt från våld

Detta når vi genom att:

- Vi arbetar tidigt och långsiktigt förebyggande med våldsprevention utifrån ett normkritiskt förhållningssätt samt ett genusperspektiv
- Vi genomför kunskapshöjande insatser avseende våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, våldsbejakande extremism och hatbrott
- Vi skapar rutiner i kommunkoncernens verksamheter i att våga fråga om våld i nära relation
- Vi genomför medborgardialoger med fokus på trygghet

3.5 HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Hälsan har en avgörande betydelse för människors möjlighet att klara skolan, arbeta, försörja sig och leva ett självständigt liv, något som bidrar till samhällets tillväxt och hållbara utveckling. En god och jämlik folkhälsa i Ronneby är därför en gemensam samhällsangelägenhet. För att uppnå en god och jämlik hälsa behöver människor ha likvärdiga villkor och förutsättningar.

Hälsan påverkas av människors livsvillkor, levnadsvanor, de förhållanden där de lever och växer upp i och de system som tillämpas för att hantera ohälsa och sjukdom. Dessa villkor och förutsättningar kallas ofta för hälsans bestämningsfaktorer. Sambandet mellan hälsa, individ och samhälle illustreras i nedanstående bild.

Hälsan är generellt god bland befolkningen i Ronneby med det finns skillnader i såväl psykisk som fysisk hälsa mellan könen och olika socioekonomiska grupper. Det finns även hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och den övriga befolkningen. Särskilt tydliga är dessa skillnader för personer med funktionsnedsättning och hbtqi-personer. Det innebär att hälsan varken är jämlik eller jämställd.

Arbetet med att främja hälsa och förebygga ohälsa har en nyckelroll för individens livskvalitet och Ronnebys utveckling. Vi behöver därför främja god psykisk och fysisk hälsa samt genomföra riktade insatser till utsatta grupper med risk att utveckla ohälsa. Primära målgrupper är barn, unga, seniorer, personer med funktionsnedsättning och andra utsatta grupper. För att våra insatser ska nå en god effekt ska de planeras, genomföras och följas upp så att vi ser att de bidrar till en jämlikhet i hälsa.

Inom fokusområdet finns dessa inriktningar:

- Psykisk hälsa
- Hälsosamma levnadsvanor

Koppling till andra styrdokument: Kostpolicy - måltiden i Ronneby

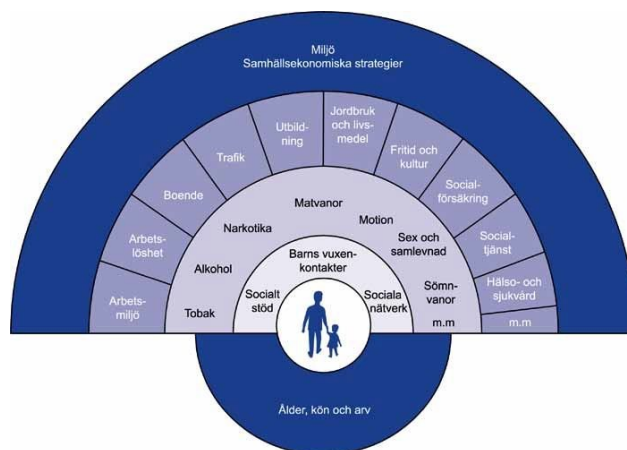

Bild: Hälsans bestämningsfaktorer, Dahlgren och Whitehead, 2007/1991.

3.5.1 Psykisk hälsa

Psykisk hälsa är ett paraplybegrepp som omfattar psykiskt välbefinnande, psykiska besvär och psykiatriska tillstånd. Under de senaste decennierna har psykisk ohälsa lyfts fram som ett växande folkhälsoproblem. Allt fler lider av psykisk ohälsa vilket tar sig i uttryck redan i tidig ålder. Det är tydligt att en av våra viktigaste samhällsutmaningar är att vända denna utveckling.

Vi behöver angripa denna utmaning på alla nivåer och förstå kopplingen mellan Ronnebybornas levnadsvillkor och hälsa. Välbefinnande ska ses som en viktig förutsättning för att klara av sin skolgång, komma in på arbetsmarknaden och bibehålla en god livskvalitet genom hela livet. Vi ska fokusera på det hälsofrämjande arbetet för en ökad psykisk hälsa och det förebyggande för att motverka psykisk ohälsa och suicid.

Övergripande inriktning:

Vi främjar en god och jämlik hälsa

Detta når vi genom att:

- Vi har ett hälsofrämjande synsätt och tillhandahåller stödjande livsmiljöer och ökar frisk- och skyddsfaktorerna för invånarna i Ronneby
- Vi identifierar hälsoskillnader utifrån socioekonomiska faktorer och särskilt utsatta grupper som grund för riktade insatser
- Vi har kunskap om psykisk ohälsa för att säkerställa tidig upptäckt och för att motverka stigmatisering av personer med psykisk ohälsa
- Vi arbetar för att motverka ofrivillig ensamhet

3.5.2 Hälsosamma levnadsvanor

Hälsosamma levnadsvanor främjar både en god fysisk och psykisk hälsa. En utmaning är ohälsosamma matvanor i kombination med bristande fysisk aktivitet, som leder till ökad övervikt, fetma och ohälsa. Riskbruk och beroende av tobak, alkohol, narkotika och andra droger är ett hot mot en god hälsa både för den enskilda individen och personer i dennes omgivning. Våra levnadsvanor påverkas av våra levnadsvillkor och förutsättningar i vardagen såsom den fysiska, sociala och kulturella miljön och socioekonomiska resurser.

Vi behöver skapa förutsättningar för att individen själv ska kunna ta större ansvar för sin hälsa och sitt välbefinnande genom att uppmuntra och underlättar sunda beteenden. Vi ska skapa förutsättningar och miljöer som kan fånga upp och bryta ohälsosamma levnadsvanor, och vi ska främja hälsa genom att öka jämlikheten och tillgången till aktiviteter.

Övergripande inriktning:

Vi inspirerar till ett hälsosamt liv

Detta når vi genom att:

- Vi integrerar fysisk aktivitet i hela den kommunala verksamheten såsom i förskola/skola, fritidshem, fritidsgårdar, vård- och omsorgsboenden, daglig verksamhet samt i den offentliga miljön
- Vi tillhandahåller säker och näringsriktig kost inom skola, vård och omsorg
- Vi arbetar med förebyggande och främjande insatser som motverkar beroende och missbruk av olika slag, såsom tobak, alkohol, narkotika, dopning, spel
- Vi främjar ett hälsosamt åldrande genom hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser

BILAGA 1. KOPPLINGAR TILL STRATEGISKA MÅLOMRÅDEN

Fokusområde	KF:s strategiska målområden
Förhållningsätt för en hållbar utveckling	Ekonomi i balans för en hållbar utveckling Attraktiv arbetsgivare Tillväxt och näringslivssamverkan
En samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi	Attraktiv och trygg livsmiljö för alla Tillväxt och näringslivssamverkan
En livskraftig natur och hållbara livsmiljöer	Attraktiv och trygg livsmiljö för alla Barn och ungas behov Tillväxt och näringslivssamverkan
Jämlika och jämställda villkor	Attraktiv och trygg livsmiljö för alla Barn och ungas behov Attraktiv arbetsgivare Tillväxt och näringslivssamverkan
Hälsa och välbefinnande	Attraktiv och trygg livsmiljö för alla Barn och ungas behov

BILAGA 2. INDIKATORER FÖR UPPFÖLJNING

Förutsättningar för hållbar utvecklingen

- Miljöcertifierade förskolor och skolor (%)
- Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s (%)

Samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi

- Insamlat hushållsavfall totalt, kg/person
- Kostnadsandel ekologiska livsmedel inom kommunens organisation (%)

Se även indikatorer för Hållbar konsumtion under Klimat och energi

Livskraftig natur och hållbara livsmiljöer

Biologisk mångfald och ekosystem

- Andel skyddad natur (%)
- Andelen ekologisk odling (%)
- Bly i avloppsslam (mg/kg Ts)
- Kadmium i avloppsslam (mg/kg Ts)
- Kvicksilver i avloppsslam (mg/kg Ts)

Vatten som resurs

- Fastställda vattenskyddsområden med föreskrifter (%)
- Tillförsel av kväve till Östersjön (ton/år)
- Tillförsel av fosfor till Östersjön (ton/år)
- Antal grundvattenförekomster, sjöar och vattendrag samt kustområden med god status
- Vattenförbrukning/hushåll (m³)

Klimat och energi (Indikatorerna ingår i Klimat- och energiprogrammet)

Klimatutsläpp

- Utsläpp av koldioxidekvivalenter i Ronneby kommun (ton CO₂e/invånare)
- Kolinlagring (används när indikator finns tillgänglig)

Transporter och resor

- Andel miljöbilar i kommunkoncernen (%)
- Koldioxidutsläpp från tjänsteresor (ton CO₂/årsarbetare)
- Antal km med privat bil i tjänst (km)
- Utsläpp av koldioxidekvivalenter från transporter och arbetsmaskiner i Ronneby kommun (ton CO₂e)
- Andel miljöbilar i kommunen som geografiskt område (%)
- Resor med kollektivtrafik (resor/invånare)
- Genomsnittlig körsträcka med personbil i Ronneby (mil/invånare, mil/personbil)

Hållbar konsumtion

- Konsumtionsbaserade utsläpp, nationell statistik (ton/invånare)
- Klimatbelastning från måltider inom kommunens verksamheter (kg CO₂e/dag)
- Serveringssvinn lunch i kommunala skolrestauranger (g/portion)

Energianvändning

- Slutanvändning energi i Ronneby kommun
- Energianvändning i kommunkoncernen
- Energianvändning i kommunkoncernens fastigheter
- Verksamhetsel i kommunala lokaler
- Energi från tjänsteresor

Förnybar energi

- Andel solet producerad i Ronneby kommun av slutelanvändningen i Ronneby kommun
- Installerad effekt solceller i kommunen
- Producerad mängd el från solceller i kommunkoncernen
- Andel förnybart bränsle i fjärrvärme-produktionen
- Mängd fossil energi som använts för uppvärmning i kommunkoncernen

Hållbar samhällsplanering

- Utsläpp till luft av kväveoxider (Nox), totalt, kg/invånare
- Utsläpp till luft av PM 2.5 (partiklar mindre än 2.5 mikrometer), kg/invånare
- Nöjd Medborgar-Index - Grönområden, parker och natur
- Nöjd Medborgar-index - Tillgång till gångvägar/cykelvägar
- Antalet km gång- och cykelvägar totalt
- Demografisk försörjningskvot

Aktiv och meningsfull fritid

- Andelen elever i åk 8 och 2 på gymnasiet som tycker att det finns mycket att göra på fritiden (%)
- Nöjd medborgar-index – Kultur
- Nöjd medborgar-index – Idrott- och motions - anläggningar
- Nöjd Medborgar-Index - Grönområden, parker och natur
- Andelen invånare 16–84 år med lågt socialt deltagande (%)

Trygga livsmiljöer

- Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 3, andel
- Andel invånare 16–84 år som avstår från att gå ut ensam (%)
- Andel invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra (%)
- Andelen elever i åk 8 och 2 på gymnasiet som upplever sig trygga på nämnda platser (%)
- Trygghetsindex Ronneby

Jämlika och jämställda villkor

Jämlika livschanser

- Andelen invånare 0–17 år i Ronneby i ekonomiskt utsatta hushåll (%)
- Andelen vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd (%)
- Andel invånare 25–64 år med eftergymnasial utbildning (%)
- Andel invånare 17–24 år som varken studerar eller arbetar (%)
- Andelen arbetslösa 16–64 år av registerbaserad arbetskraft (%)
- Andelen som lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera (%)
- Andel elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun (%)
- Andelen gymnasieelever med examen inom 3 respektive 4 år (%)
- Andelen elever på sfi som klarat minst två kurser på studievägen av nybörjare två år tidigare (%)
- Andelen elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar (%)

Delaktighet och inflytande och Skydd mot diskriminering

- Nöjt inflytandeindex (info, förtroende, kontakt, påverkan)
- Andel invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)
- Valdeltagande i senaste kommunvalet alla valdistrikt (%)
- Andel elever åk 8 och 2 på gymnasiet som tror sig ha möjligheten att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen (%)
- Andel brukare i daglig verksamhet LSS som upplever att de får bestämma om saker som är viktiga för dem (%)

Frihet från våld

- Anmälda våldsbrott i kommunen, antal/100 000 invånare
- Anmälda brott om grov kvinnofridskränkning, antal/100 000 invånare
- Andel elever i åk 8 och 2 på gymnasiet utsatta för mobbning/trakasserier/utfrysning, enstaka gånger eller längre period (%)
- Andelen elever åk 8 och 2 på gymnasiet utsatta för brott och otrygga situationer (misshandel, stöld, hot, sexuellt våld/utnyttjande (%)

Hälsa och välbefinnande

Kraftsamling för psykisk hälsa

- Andelen invånare 16–84 år med bra självskattat hälsotillstånd (%)
- Andelen elever som bedömer sin hälsa som bra eller mycket bra (%)
- Andelen invånare 16–84 år med nedsatt psykiskt välbefinnande (%)
- Sjukpenningtalet
- Ohälsotal

Hälsosamma levnadsvanor

- Andelen invånare 16–84 år med fetma (%)
- Andelen invånare 16–84 år som är fysiskt aktiva minst 150 min/vecka (%)

- Andelen elever i åk 8 och 2 på gymnasiet som tränar varje dag eller fler gånger i veckan så de blir andfådda eller svettas (%)
- Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv
- Andelen invånare 16–84 år som röker/snusar dagligen (%)
- Andelen invånare 16–84 år med riskkonsumtion av alkohol (%)
- Andelen elever i åk 8 och 2 på gymnasiet som druckit sig berusade (%)
- Andelen elever i åk 8 och 2 på gymnasiet som uppger att de rökt cigaretter/snusat (%)
- Andelen elever i åk 8 och 2 på gymnasiet som uppger att de använt narkotika någon gång (%)

BILAGA 3. NATIONELLA OCH REGIONALA MÅL OCH STYRDOKUMENT

Hållbarhetsprogrammet har utgångspunkt i ett flertal nationella och regionala mål och styrdokument, dessa redovisas nedan.

Nationella mål

Sveriges miljömål

Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Det svenska miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Varje miljömål har ett antal indikatorer som används för att mäta hur det går med miljömålen, vilket följs upp varje år. Ronneby kommun använder Sveriges miljömål som en grund i sitt miljöarbete

Folkhälsomål

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken i Sverige är *att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation*. Målet tydliggör samhällets ansvar som förutsätter ett gemensamt och tvärsektoriellt arbete. Folkhälsopolitiken syftar till att åstadkomma mer jämlika livsvillkor och därmed möjligheter för en jämlik hälsa. Till det övergripande målet finns åtta målområdena ska vara vägledande för det statliga folkhälsoarbetet men också det regionala och lokala folkhälsoarbetet. Ronneby kommunen är en nyckelaktör för folkhälsoarbetet då vi ansvarar för flera verksamheter som är viktiga ur folkhälsosynpunkt.

Nationella styrdokument

Cirkulär ekonomi - strategi för omställningen i Sverige

Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2018–2023

Nationell strategi för klimatanpassning

Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation

Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter

Nationella upphandlingsstrategin

Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, Prop. 2016/17:188

Policyramverk för svenskt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd

En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige

En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet

Regionala styrdokument

Regional utvecklingsstrategi

Klimat- och energistrategi för Blekinge

Ett hållbart Blekinge – Regionalt åtgärdsprogram för miljö kvalitetsmålen 2017-2020

2019:4 Vad behövs för en trygg dricksvattenförsörjning? – Regional vattenförsörjningsplan för Blekinge län

ANDTS-strategi (alkohol, narkotika, dopning, tobak, spel) för Blekinge

RÖK Regional överenskommelse